

Verpasseerde vaders, verwrongen kinderen

Kinderen die beweren een van hun ouders niet meer te willen zien, die haat ontwikkelen naar één ouder zonder dat daar een reële grondslag voor is, is dat normaal? De Amerikaanse psychiater Gardner voerde, om dit verschijnsel te duiden, het begrip **ouderverstotingssyndroom** (Parental Alienation Syndroom, afgekort PAS) in. Dit syndroom treedt veelal tegelijkertijd op met een uit elkaar groeien van twee ouders en in een context van een rechtsstaat die ouders diskwalificeert en soms uit elkaar drijft.

Een kind ontkent de band met een ouder om de loyaliteit met de andere ouder niet te verliezen. Het verstoot een ouder, en maakt zich het verstotingsproces eigen. In een kader van de schijn van sociaal wenselijk en uitgelokt gedrag speelt zich het verschijnsel ouderverstotingssyndroom af.

Het ouderverstotingssyndroom is een afwijking van kinderen, die zich bijna uitsluitend voordoet in de context van conflicten rond ouderlijk gezag. Primair kenmerk is de campagne van denigreren van een goede liefhebbende ouder, een campagne waar geen rechtvaardiging voor is. Het is het resultaat van de combinatie van de indoctrinatie van een programmerende (hersenspoelende) ouder en de eigen bijdragen van het kind aan de verkettering van de ouder die het doelwit is. Als er echte mishandeling door de verstoten ouder plaatsvindt, kan de vijandschap van het kind terecht zijn, waardoor een categorisering onder ouderverstotingssyndroom niet van toepassing is¹

Richard Gardner

Het ouderverstotingssyndroom is een door Gardner, en in zijn voetsporen vele andere wetenschappers, uitvoerig gedocumenteerde psychiatrische stoornis die haar sporen van verwoesting reeds heeft achtergelaten. Gardner bepleit maatregelen van verplichte bemiddeling en therapie tot gezagswijziging en gevangenisstraf.

Enkele kenmerken van ouderverstoting zijn (Gardner noemt er acht):

- onterechte minachtingscampagne tegen de niet-verzorgende ouder
- gebrek aan ambivalente gevoelens (de ene ouder is louter goed, de andere louter slecht)
- een nageprate 'geheel eigen mening'
- reflexmatige steun aan de status-quo ouder in het ouder (partner) conflict
- afwezigheid van schuldgevoelens

De discussie tussen wetenschappers over het syndroom heeft aanleiding gegeven tot kritiek en definitievarianten. Het syndroom is kandidaat voor opname in DSM5.

De westerse samenleving bruuskeert het recht van contact tussen ouders en kinderen regelmatig. Zijn we onderontwikkeld gebied waarin fundamentele mensenrechten minder relevant lijken te zijn? Mensenrechten die nota bene het hart van de samenleving raken; humane opvoedingsrelaties met kinderen. De Nederlandse wetgeving zou moeten worden gewijzigd zodat contact met beide ouders een uitgangspunt wordt. De rechtspraak zou democratischer, opener en meer op oplossing gericht moeten worden. De belangrijkste principes daarvan zijn opgenomen in de internationale verklaring van Langeac over gelijkwaardig ouderschap.

In Nederland speelt het syndroom inmiddels in navolging van vele andere landen ook een rol in de praktijk van rechtspraak, psychologie, psychiatrie en mediation. Ook in veel Nederlandse literatuur (Zander ea, Spruijt, Delfoss, en veel anderen) wordt melding gemaakt van deze ontwikkelingen. Over de prevalentie van het syndroom is nog weinig bekend. In Nederland zijn enkele slordige onderzoekjes gedaan die pogen valentie en prevalentie in kaart te brengen.

De verhouding tussen mannen en vrouwen in de problematiek rond ouderverstotingssyndroom is een heet hangijzer dat gezien moet worden in het licht van geschiedenis en de machtsverhoudingen tussen de seksen in

1 Gardner, Richard A; Parental Alienation Syndrome, 1998.

het familierecht. Vaders bevinden zich in een positie waarin ze gemakkelijk slachtoffer worden van onterende en discriminerende praktijken. Deze zijn zo ingeburgerd dat ook wetenschappers rechters en journalisten daar als vanzelf, en zonder repercussie, aan mee doen. Vaders hebben een de facto slechte rechtspositie. Desalniettemin zijn er ook veel moeders doelwit van ouderverstoting. Voor kinderen vormt het vaak een levenslang ernstig probleem met gevolgen als problemen met de identiteit en het zelfvertrouwen.

Er zijn op dit moment twee Nederlandstalige boeken in de handel die geheel over het ouderverstotingssyndroom handelen:

Moeder-kind-vader, een drieluik over ouderverstoting; Joep Zander
Relapublishing 2004; ISBN 9080863114) en het recente **Verpasseerd Ouderschap**
met bijdragen van diverse juristen en gedragswetenschappers; redactie Joep Zander
Relapublishing 2009; ISBN 9789080863132.

Tevens zijn er Nederlandstalige folders verkrijgbaar. Meer informatie: papa.nl.nu/pas.html

© Joep Zander